

Motion till riksdagen 2022/23:1955

av **Runar Filper m.fl. (SD)**

Språkfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om balansen mellan ett levande språk och vikten av enhetlig kommunikation över hela befolkningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för språkenhetlighet bland befolkningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig förvaltning ska prioritera ett adekvat och rikt språk framför enkelhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att svenska ska klassas som officiellt huvudspråk i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga ändringar i språklagen så att även punktskriften omfattas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur det svenska språkets särart kan bevaras genom att hämta inspiration från den isländska språkmodellen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Språket är det huvudsakliga medlet för kommunikation i ett samhälle. Språket är därför en integrerad del av kulturen, språket är levande och föränderligt av naturen. Det anpassar sig efter den sociala gemenskap vi befinner oss i, och språket kan därför vara inkluderande och exkluderande på samma gång. Olika grupper i olika sammanhang utvecklar en egen version av språket med egna uttryck. Detta i sig har ett stort värde, och de unika yttringarna berättar en del av gruppens historia och utveckling.

Samtidigt kan detta fenomen ibland leda till att olika grupper, även inom ett samhälle, får svårt att förstå varandra. Detta beror självklart även av generella kulturkrockar, men

ibland kan grupper olik versioner av språket bli en kommunikationsbarriär mellan olika grupper. En språklig barriär i samklang med en kulturkrock kan i värsta fall leda till stor brist på förståelse mellan grupperna.

Det är därför viktigt att ett samhälle har en god balans mellan olika grupper unika uttryckssätt, samtidigt som samtliga medborgare vid behov har förmåga att uttrycka sig på ett för riket gemensamt sätt. Det säkrar exempelvis att allmän information från det offentliga förstås av samtliga medborgare, oavsett var de befinner sig i landet och vilka grupper och sammanhang de normalt rör sig i.

Söka efter eller skapa minsta gemensamma språkmässiga nämnare

Språkrådet bör inte enbart övervaka språkets utveckling, utan ska då det finns skäl aktivt verka för att upprätthålla en viss nivå av språklig likriktning över landet, och ett visst bevarande av språklig självständighet. Svenska skrivregler och ord ska aktivt förvaltas av Språkrådet och samtliga offentliga institutioner.

Ambitionen är således att Språkrådet ska ta på sig rollen att säkra att språket inte är en barriär för kommunikation i landet i balans med en hänsyn till lokala språkvarianter och språkets organiska utveckling.

Genom att offentliga institutioner använder ett korrekt och varierat språk främjar vi hela befolkningens möjligheter att tillförsäkra sig de språkliga färdigheter som är nödvändiga för att till fullo delta i det demokratiska samtalet. Genom att främja hela befolkningens färdigheter i svenska ger vi samtliga samhällsgrupper en större möjlighet att kommunicera ut sin verklighetsbild och sin vilja till andra medborgare. Därför bör offentliga institutioner prioritera ett rikt och adekvat språk framför en förenkling av språket, eftersom en förenkling av språket genom att söka underlåta att exponera vissa grupper för nödvändig vokabulär på sikt försämrar språksvaga individers möjlighet att utveckla sitt ordförråd, vilket minskar deras möjligheter till demokratiskt deltagande.

Svenska som officiellt huvudspråk

En förbisedd, men viktig, symbolfråga är den om svenska språkets status. I flera länder är huvudspråken grundlagsfästa, exempelvis Finland och Frankrike. Svenska är däremot inte grundlagsfäst i Sverige. Att grundlagsfästa svenska som vårt huvudspråk tydliggör svenskans ställning i Sverige, både för den egna befolkningen och för omvärlden. Svenskarna har rätt att känna stolthet och aktning för sin tusentals år gamla språkliga tradition. Det svenska språkets ställning som huvudspråk i Sverige bör således grundlagsfästas.

Punktskriftens ställning

I språklagen från 2009 garanteras rätten för vårt lands invånare att ha tillgång till, lära sig och använda det svenska språket. Lagen ger också en särställning till de fem nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket, vilka skall vara lika tillgängliga som huvudspråket svenska för den som tillhör någon av de nationella minoriteterna respektive för den som är döv, hörselskadad eller av annat skäl har behov av att kunna teckenspråk. Redan när förslaget till språklagen behandlades kommenterade Handisam,

vars verksamhet numera ligger under Myndigheten för delaktighet, att frågan om punktskrift inte berörs. Det är märkligt att punktskriften inte omnämns i språklagen, och att det inte finns ett uttalat krav rörande rättigheten att lära sig punktskrift för den som är synskadad och har behov av det.

Synskadades Riksförbund driver att det i Sverige bör vara en rättighet att få lära sig punktskrift så som det är i Norge. Förbundet menar att att vara blind och inte kunna läsa punktskrift är att likställa med att vara analfabet¹.

I sitt remissvar under framarbetandet av språklagen föreslog Handisam att 6 § och 14 § ändras i språklagen till att inkludera även punktskrift. Vi föreslår att språklagen ändras i enlighet med Handisams förslag eller med annat likvärdigt förslag, för även om punktskriften inte är ett eget språk, så är det ett avgörande verktyg för synskadade att tillgodogöra sig svenska språket.

Språkvård

Att vårda sitt språk är att uppskatta fädernas tungomål eller, om man så vill, sitt modersmål. Det svenska språkets status har, emellertid, blivit allt mer eftersatt.

Genom århundradena har vårt språk formats och utvecklats genom impulser och lån från andra språk, men behållit en helt egen karaktär. Svenska talas i offentliga sammanhang framför allt i Sverige, men även i Finland, där 5 procent av befolkningen är svensktalande, framför allt på den finska västkusten. Norskan och danskan har mycket gemensamt med svenskan och kan förstås i mycket hög grad av svenskar, eftersom de skandinaviska språken tillhör den nordgermanska (nordiska) språkgruppen, dit också isländska och färöiska hör.

Förvanskar vi vårt eget språk mister vi kontakten med vårt språkliga arv och vårt ursprung. Språk är identitet och tillhörighet. Därför är det så viktigt att behålla vår egen språkliga särart, för att det svenska språket är en sådan viktig del av oss själva. Annars kanske vi står där utan ett eget språk en vacker dag, för att vi har tagit till oss uttryck från andra språk, och den dagen vet vi inte ens vad ordet heter på svenska, fast det kanske finns ett naturligt ord från början. Här anser vi att det bör ses över hur man kan stärka och återta det svenska språkets ställning.

Universitetslitteratur blir i allt högre utsträckning engelskspråkig och vissa kurser saknar svensk litteratur. Det kan inte vara meningen att svenskspråkiga studenter i Sverige ska behöva tillgodogöra sig en utbildning i sitt hemland på ett språk som inte är det egna modersmålet. Här måste åtgärder vidtas för att stärka det svenska språkets ställning på universitet och högskolor.

På Island uppfinner man egna ord för nya företeelser. Isländskan har därför ett ordförråd som har bevarats i förhållande till våra fornnordiska rötter och islänningarna anstränger sig för att det så ska förbli. Låneord, framför allt från sociala medier, är så klart en ofrånkomligt ny företeelse även på Island och nya ord uppstår, men hela tiden med isländsk språkform och stavning. Isländskans ordförråd har förändrats i förhållandevis liten grad under modern tid och motviljan mot att införliva främmande ord är fortfarande stark. Här bör man se över hur svenskan skulle kunna hämta inspiration från isländsk språkpolitik.

Vårt svenska språk är en omistlig del av vårt gemensamma svenska kulturarv och vi måste därför bevara det för efterkommande generationer.

¹ <https://www.srf.nu/det-har-vill-vi/fragor-vi-driver/sa-har-vill-vi-ha-det/barn-och-utbildning/punktskrift/>.

Runar Filper (SD)

Bo Broman (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Jonas Andersson (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD)